

บทที่ 4

มนุษยสัมพันธ์และจริยธรรมกับผู้ฝึกสอน

ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์เป็นศาสตร์ที่ได้รับความสนใจศึกษากันมาก เพราะบุคคล นอกจากจะมีความรู้ความสามารถในหน้าที่การงานซึ่งนับว่าสำคัญแล้ว การมีมนุษยสัมพันธ์ ยังมีความจำเป็นอีกส่วนหนึ่งในความสำเร็จของงานด้วย ผู้นำของประเทศ ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ที่ได้รับความสำเร็จในการทำงาน จะไม่มีผู้ใดเลยที่ปราศจากมนุษยสัมพันธ์

จารย์ส ดั่งสุวรรณ (2527: 6-7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า ผู้มีหน้าที่ติดต่อกับบุคคลอื่น จำเป็นต้องทำงานติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในหน่วยงาน และติดต่อกับบุคคลภายนอกจำเป็นต้องรู้และเข้าใจในเรื่องมนุษยสัมพันธ์

ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์กับการฝึกกีฬา

งานในหน้าที่ผู้ฝึกสอนจำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับคนมากมายหลายตาที่เกี่ยวข้อง ในวงการทำอะไร ผู้ฝึกสอนจึงจะติดต่อกับบุคคลเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องทำหน้าที่ฝึกสอนนักกีฬาให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬา ผู้ฝึกสอนต้องสามารถ อาศัยความมีมนุษยสัมพันธ์นี้ศึกษาพื้นฐานความต้องการและพื้นฐานทางด้านนิสัยใจคอของผู้ เล่นของตนได้ โดยเฉพาะผู้เล่นคนไทย พื้นฐานนิสัยของคนไทยนั้นเป็นผู้ที่ชอบความสะดวกสบายรักความเป็นอิสระมีลักษณะของความเป็นมิตรอยู่ในตัว แต่การที่จะต้องมาอยู่ร่วมกัน ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ นั้น เป็นการกีดกันความต้องการขั้นพื้นฐานดังกล่าว เพราะฉะนั้นการเป็นผู้ฝึกสอนสำหรับทีมคนไทยจึงควรคำนึงถึงมนุษยสัมพันธ์ให้มาก

มนุษยสัมพันธ์จึงเป็นเครื่องมือในการสร้างน้ำใจและผลงาน งานการฝึกกีฬาจะดำเนินไปด้วยความราบรื่นเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ได้ดีและถูกต้อง ทั้งนี้เพราะมนุษยสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานพร้อมกันเป็นทีม เป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าทีมกีฬาใดขาดซึ่งความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก็จะมีแต่เรื่องทะเลาะกัน มีปัญหา จะหวังให้ทีมหรือหมู่นั้นทำงานร่วมกันให้สัมฤทธิ์ผลด้วยดี มีความสุขใจย่อมเป็นไปได้

คุณสมบัติที่สำคัญของผู้ฝึกสอนและนักกีฬาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความแตกต่าง ตลอดจนลักษณะของนักกีฬา รู้วิธีที่จะเอาชนะใจผู้ร่วมงานทุกคนให้มาร่วมฝึกซ้อมและทำงานร่วมกันด้วยความรักและความพึงพอใจเพื่อนำทีมไปสู่ความสำเร็จ

ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

จูลี ชันประเสริฐ (2530: 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า “มนุษยสัมพันธ์” ไว้ดังนี้ คำว่า “มนุษยสัมพันธ์” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Human Relation กล่าวคือ

Human หมายถึง มนุษย์และลักษณะความเป็นมนุษย์

Relation หมายถึง ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

ดังนั้น มนุษยสัมพันธ์จึงหมายถึง ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างมนุษย์หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มคณะหรือสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ติดต่อเกี่ยวข้องกันของมนุษย์นี้จะนำไปสู่การสร้างมิตร ชนมิตร และจงใจคน รวมทั้งการสร้างและการพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกของคนทั่วไปตลอดจนสร้างคนให้เป็นคนดีของสังคมส่วนรวมด้วย

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันไป คือ

สมพงษ์ เกษมสิน กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์คือวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ นับถือ ความจงรักภักดี และให้ความร่วมมือในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

ชโล ธรรมศิริ กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยใช้ศิลปะในการที่จะเข้ากับคนเพื่อให้ชนะและครองใจคนอันนำไปสู่ความเห็นด้วย พอใจรักใคร่ เชื่อถือ และทำตามเราด้วยความเต็มใจ

สรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล การครองใจคน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ความพอใจรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา ความจงรักภักดี และอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขอันก่อให้เกิดผลดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมด้วย

หลักทั่วไปของมนุษย์สัมพันธ์

1. รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป ไม่มีอะไรดีเท่ากับการใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน
2. รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป เพราะการยิ้มย่อมทำได้ง่ายกว่าการทำหน้าบึ้งตึง
3. ให้เรียกชื่อตัวบุคคล เพราะแสดงว่าเราให้ความสนใจจนกระทั่งจำชื่อได้
4. แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป
5. พูดและทำด้วยความจริงใจ มั่นใจ มีใจแน่วแน่ทำ เทียงตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา และให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส
6. พยายามชอบและให้ความสนใจแก่บุคคลทั่วไป
7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
8. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
9. พร้อมที่จะบริการแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ
10. ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม
11. มีความอดทนมั่นคงในอารมณ์
12. รู้จักตน รู้จักประมาณตน
13. มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน
14. มีความแนบเนียนในการติดต่อ และถ่อมตน
15. สร้างเสน่ห์ให้กับตนเองด้วยการเสริมบุคลิกภาพด้วยการยอมรับ ด้วยการรู้จักชมและชื่นชม

หลักพื้นฐานของการสร้างมนุษยสัมพันธ์

ในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ แอนดรู คาร์เนกี (Andrew Carnegie) ซึ่งได้รับการยกย่องว่ามีหลักการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีคือ

1. การสำรวจตนเอง โดยสำรวจว่าเรามีสิ่งใดบกพร่อง เรามักติเตียนปมด้อยของผู้อื่นหรือไม่ เราหลงตนเองหรือไม่ เรามีความจริงใจต่อผู้อื่นหรือไม่

2. การปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการที่เราจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นได้นั้น จำเป็นต้องปรับปรุงตัวเราเองให้ดีขึ้น กล่าวคือ

2.1 ต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี บุคลิกภาพที่ดีจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการฝึกฝนในการที่ปรับปรุงกิริยาท่าทาง

2.2 ต้องมีศิลปะในการเข้ากับคน การที่มีศิลปะในการเข้ากับคนได้นั้น ต้องคำนึงถึงว่าคนเรามีความแตกต่างกัน

3. การศึกษาสิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับบุคคล เพราะโดยธรรมชาติของบุคคลแล้ว จะพบว่าทุกคนย่อมมีความต้องการเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

3.1 ไม่ชอบให้ใครตำหนิ

3.2 อยากมีชื่อเสียงเด่น

3.3 ชอบคนอารมณ์ดีมากกว่าคนอารมณ์เสีย

3.4 ไม่ชอบให้ใครได้เปรียบ

3.5 อยากให้บุคคลอื่นเคารพและยกย่องตน

3.6 ชอบเห็นการรับผิดชอบเมื่อกระทำผิด

3.7 ต้องการเป็นกันเองกับทุกคน

3.8 ชอบให้ผู้อื่นพูดในเรื่องที่ตนสนใจ

3.9 ชอบให้ผู้อื่นฟังเมื่อตนพูด

4. การผูกมิตร ซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างมนุษยสัมพันธ์นั้น มีวิธีการหรือเทคนิคโดยอาศัยพื้นฐานของสิ่งดังกล่าวต่อไปนี้

4.1 ความจริงใจต่อกัน

4.2 การช่วยเหลือกัน

4.3 ความมีน้ำใจต่อกัน

4.4 การให้เกียรติซึ่งกันและกัน

หากผู้ฝึกสอนมีมนุษยสัมพันธ์ดังกล่าว การควบคุมผู้เล่นในทีมของตนย่อมเกิดประสิทธิภาพ การที่ผู้เล่นยอมรับฐานะของผู้ฝึกสอน ย่อมเปิดโอกาสให้ผู้ฝึกสอนทำงานได้ตามแผนที่วางไว้และเปิดโอกาสให้ผู้ฝึกสอนใช้จิตวิทยาได้อย่างเต็มที่ อันเป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดมีขึ้นในตัวผู้ฝึกสอนอีกด้วย (เจษฎา เจียรณัย 2530: 26)

การสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยนำหลักการทางพุทธศาสนามาใช้

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ในฐานะพุทธศาสนิกชน สามารถนำหลักการทางพุทธศาสนามาใช้ดังนี้

1. สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่ให้การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย
 - 1.1 ทาน การให้เป็นสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น อันเป็นการแสดงออกซึ่งไมตรีจิตของผู้ให้และผู้รับ
 - 1.2 ปิยวาจา การเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ อ่อนหวานกับเพื่อนร่วมทีม ร่วมงานและผู้มาติดต่อ
 - 1.3 อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม ไม่เป็นคนนิ่งดูดาย
 - 1.4 สมานัตตา การวางตนสม่ำเสมอ ไม่ถือตัวหรือดูหมิ่น ดูแคลนกัน อ่อนต่อผู้ใหญ่ตามควรแก่ฐานะ
2. ผาสุขวิหารธรรม 6 เป็นธรรมที่เมื่อมีการปฏิบัติแล้วสังคมมนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - 2.1 เมตตาภาวกรรม ทำอะไรด้วยกายที่ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น มีเมตตาและปรารถนาดีต่อกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 - 2.2 เมตตาวจีกรรม จะพูดอะไรต้องประกอบไปด้วยเมตตา ไม่พูดไปในทางที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ไม่พูดให้เกิดการแตกความสามัคคี ไม่นินทา
 - 2.3 เมตตามโนกรรม คิดอะไรต้องตั้งจิตเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2.4 เมื่อมีลาภเกิดขึ้นควรแบ่งปัน ไม่บริโภคคนเดียว

2.5 มีความประพฤติดีเสมอกัน บุคคลจะต้องเคารพในสิทธิอันเสมอภาคกัน
เคารพและอยู่ในระเบียบวินัยของสังคมเสมอกัน ไม่มีอภิสิทธิ์

2.6 มีความคิดดีคิดถูกเหมือนกัน จะต้องมีความคิดเห็นที่ประเสริฐ อันจะนำไปสู่ความสุข ความเจริญ อันเป็นเหตุให้เกิดความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ถ้าคิดไม่ดีก็ก่อให้เกิดความแตกสามัคคีหรือมีความขัดแย้งกัน (จูไร ชั้นประเสริฐ 2530: 110)

การใช้เทคนิคการสนทนาเพื่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์

การสนทนาเป็นสิ่งสำคัญมากในการสัมพันธ์ติดต่อ สื่อความหมายกับผู้อื่นทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงานเพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความสำเร็จและสามารถเข้ากับใครก็ได้ นั่น นักวิชาการได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการสนทนาไว้ 4 ประการ คือ

1. การสร้างให้เกิดความอบอุ่นใจ (Rapport) เป็นลักษณะหนึ่งของการแสดง
ความมีน้ำใจได้แก่

1.1 สร้างกับตัวผู้ฟัง คือใช้คำพูด กริยาท่าทาง สายตาแสดงความสัมพันธ์ เช่น
เมื่อพบกันยิ้มทักทายเข้าไปจับมือ แตะไหล่ แตะแขน เป็นต้น

1.2 สร้างกับสิ่งของ คือสร้างความเป็นกันเองด้วยการชมเชยสิ่งของของเขา
เช่น ชุดสวย กระเป๋าเก๋ สร้อยสวย นาฬิกาสวย ฯลฯ

1.3 การสร้างกับครอบครัว คือพูดถึงครอบครัวของเขาในทางที่ดี เช่น มีบุตร
ที่คน เรียนที่ไหนบ้าง ทำงานหรือยัง

2. การเสริมทักษะในการถาม การถามเพื่อให้เกิดบรรยากาศในการสนทนาที่ดี คือ

2.1 ถามในจุดเด่น เช่น เรียนเก่ง เล่นดนตรี เขียนภาพ เล่นกีฬาเก่ง ซึ่งจะทำให้
เกิดความภาคภูมิใจและอยากคุยด้วย

2.2 ถามในสิ่งที่เขาชอบ ต้องศึกษาว่าเขาชอบอะไร ถ้าเรายังไม่ทราบเพราะ
เพิ่งรู้จักกันใหม่ ๆ ก็ควรถามถึงงานอดิเรก เพราะงานอดิเรกแสดงถึงความสนใจและชอบใน
สิ่งนั้น เช่น บางคนชอบปลูกต้นไม้ สะสมแสตมป์ เลี้ยงปลาสวยงาม ฯลฯ

2.3 ถามเกี่ยวกับสิ่งแปลกใหม่ พูดถึงข่าวที่กำลังเป็นที่สนใจ

2.4 ถามเพื่อให้เขาระบายความทุกข์ คือถามเจาะลึกเพื่อให้ทราบถึงความเดือดร้อนของเขา ในกรณีนี้ต้องใช้กับคนที่สนิทสนมกัน ถ้าไม่สนิทก็ควรให้เขาระบายออกมาเอง

3. การเสริมทักษะในการฟัง

3.1 เงียบ เมื่อฟังผู้อื่นพูดสิ่งสำคัญในการฟังคือต้องเงียบ และสายตาพยายามจ้องไปที่ผู้พูดด้วย

3.2 ผงกศีรษะ เพื่อให้ผู้พูดรู้ว่าเรายอมรับและสนใจในสิ่งที่เขาพูด

3.3 ออกเสียงรับ เมื่อฟังแล้วควรมีเสียงตอบรับเบา ๆ เช่น คำว่า อือ อ้อ เป็นต้น

3.4 ตอบรับ ด้วยคำต่อไปนี้ ค่ะ ครับ แล้วเป็นยังไงต่อไป เพื่อเป็นการยืนยันว่าตั้งใจฟัง

3.5 แสดงความรู้สึกประกอบเมื่อผู้พูดพูดถึงเรื่องเศร้าก็ควรทำใบหน้าเศร้าไปด้วย ถ้าผู้พูดตลกก็ควรหัวเราะ แต่ไม่ควรจะเสียงดังมากเกินไปเพราะอาจจะกลายเป็นการเสแสร้งหรือล้อเลียน

4. การทวนคำพูด เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการสนทนา จุดประสงค์อย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้พูดรู้ว่าเราติดตามการพูดของเขาตลอดเวลา ซึ่งอาจทำได้โดย

4.1 ทวนทุกคำพูด มักใช้เฉพาะบุคคล เช่น จิตแพทย์กับคนไข้ ไม่ควรใช้กับบุคคลทั่วไปเพราะอาจจะกลายเป็นการล้อเลียน

4.2 ทวนคำพูดแต่เปลี่ยนสรรพนาม เช่น ผู้พูด ๆ ว่า “ฉันกำลังไม่สบาย” ผู้ฟังอาจทบทวนคำพูดว่า “คุณกำลังไม่สบายเหรอ” เป็นต้น

4.3 ทวนเฉพาะคำสำคัญ ๆ ท้ายประโยค กรณีนี้ใช้มากที่สุดและเหมาะสมมาก เช่น “ผมกำลังจะบอกเกี่ยวกับเรื่องคุณแม่ผม” ผู้ฟังพูดตอบว่า “คุณแม่ คุณแม่คุณเป็นอะไร”

ความหมายของจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า “จริยธรรม” เป็นคำสมาสของคำ 2 คำ คือ จริย (จะ-ริ-ยะ) เป็นคำนามแปลว่า ความประพฤติ กริยาที่ควร

ประพจน์ สมาสกับธรรม เป็นคำนาม แปลว่า คุณความดีความชอบ การปฏิบัติตามคำสั่งสอนในพุทธศาสนา ความถูกต้อง ความประพจน์ ข้อบังคับ กฎหมาย อารมณ์ สิ่งที่เกิด

ตามพจนานุกรม ฉบับ Webster's Dictionary ก็ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ซึ่งบางส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ที่สอนดังนี้

1. ระเบียบวินัยการกระทำที่เกี่ยวข้องกับความดีความงาม
2. หลักการทางด้านคุณธรรมและค่านิยม
3. การรู้จักฟังกับควบคุมตนเองได้รวมทั้งการนำไปใช้ในระบอบหมู่ด้วย
4. การรู้จักยอมรับกับวิชาชีพในฐานะมาตรฐานแห่งความเป็นผู้นำ

พระมหาจำลอง สิริจนโท (2526: 93) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า

จริยธรรม หมายถึง การกระทำทั้งกาย วาจาและใจที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

จริยธรรมกับนักกีฬา

การถ่ายทอดจริยธรรมของผู้ฝึกสอนไปยังนักกีฬา จะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงไรนั้น นักกีฬาจะเป็นเครื่องมือวัดให้ทราบ พฤติกรรมต่าง ๆ ของนักกีฬาที่แสดงออกจะเป็นคำตัดสินว่าจริยธรรมที่ผู้ฝึกสอนถ่ายทอดมาให้นั้น ได้ซึมซาบอยู่ในจิตใจของนักกีฬามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาได้จากสิ่งเหล่านี้คือ

1. การแต่งกาย

การแต่งกายของนักกีฬาเป็นเครื่องชี้จริยธรรมของทีมทางด้านการรู้จักกาลเทศะ การมีมารยาทอันดีงาม การมีระเบียบวินัย เป็นการรักษาชื่อเสียงของสถาบันได้อีกด้วย โดยปกติแล้วนักกีฬาจะมีเครื่องแต่งกาย 2 ชุดคือ ชุดปกติธรรมดา และชุดสำหรับใช้แข่งขัน ซึ่งรวมทั้งชุดวอร์มด้วย ปัจจุบันนี้นักกีฬาหรือแม้แต่คนที่ไม่ใช่ นักกีฬาก็หันมานิยมแต่งกายด้วยชุดวอร์มกันมากขึ้น และสวมใส่โดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ โดยส่วนมากใส่กันเพียงเพื่อความสวยงามและความสะดวกสบายเท่านั้น แต่สำหรับผู้ฝึกสอนแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาในเรื่องนี้โดยถี่ถ้วน เพราะการแต่งกายของนักกีฬาจะเป็นสิ่งแรกที่ปรากฏต่อสายตาของสาธารณชน ปัญหาประการหนึ่งในเรื่องการแต่งกายของนักกีฬากล่าว

คือ ในช่วงเวลาที่นักกีฬาไม่ได้อยู่ระหว่างการแข่งขัน เช่น ตอนพักผ่อน ตอนกลางคืนหรือ หลังการแข่งขัน นักกีฬานิยมสวมใส่กางเกงวอร์ม เสื้อยืด รองเท้าแตะ ออกเดินพักผ่อน ซ้อม เข้าของตามสถานที่ทั่วไป ซึ่งเป็นสถานที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกีฬาแต่อย่างใด นั้นแสดงให้เห็นว่านักกีฬาไม่รู้จักกาลเทศะในการแต่งกาย ผู้ฝึกสอนจำเป็นต้องชี้แจงให้นักกีฬาเข้าใจ เพื่อเปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับสถานที่

2. การวางตัว

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักกีฬาผู้นั้นได้รับการปลูกฝังในเรื่องจริยธรรมหรือไม่ พิจารณาได้จากการวางตัวของนักกีฬา การใช้กริยาจาที่ไม่สุภาพขณะทำการแข่งขัน การแสดงอาการก้าวร้าว คู่แข่งขันหรือผู้ตัดสิน การใช้คำพูดหยาบคาย การทำตัวไม่สำรวม ท่ามกลางชุมชน ฯลฯ ก็จัดได้ว่านักกีฬาผู้นั้นขาดการอบรมด้านจริยธรรม โดยเฉพาะนักกีฬา ผู้หญิงยิ่งควรระมัดระวังเป็นพิเศษ นักกีฬาที่ดีควรมีอาการสงบเสงี่ยม เรียบร้อย รู้จักควบคุม ตนเองทั้งต่อหน้าและลับหลังสาธารณชน การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทำท่าย เหี้ยมหยาม ฝ่ายตรงข้าม เป็นสิ่งที่ผู้ฝึกสอนควรควบคุม เพราะเป็นการแสดงถึงการขาดจริยธรรมในตัว นักกีฬาในด้านการรู้จักอดกลั้น

น้ำใจนักกีฬา

น้ำใจนักกีฬานั้น เปรียบได้กับปัจจัยในการดำเนินวิถีชีวิตของการเป็นนักกีฬา ดังนั้น การที่นักกีฬาบางคนขาดหรือไร้ซึ่งน้ำใจนักกีฬา ก็จะมีผลทำให้ชีวิตการเป็นนักกีฬา ของเขาไม่ถูกยอมรับว่าอยู่ในกรอบแห่งจริยธรรม นั่นคือพฤติกรรมของเขาจะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เมื่อลงสนามครั้งใดก็มักถูกผู้ดูโอ้อวด หรือไม่สนใจติดตามผลงาน ไม่ สนับสนุนหรืออาจมีปฏิกิริยาต่อต้านเลยก็เป็นได้ หากพิจารณาข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในเรื่องของน้ำใจนักกีฬานั้นมักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นสองอย่างควบคู่กันเสมอ ภาย ได้ขอบเขตของความดีความชั่ว ซึ่งนั่นก็คือ ในการแข่งขันกีฬาแต่ละครั้งถ้าสังเกตให้ดี สิ่งที่จะได้เห็นจากการแสดงออกของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ก็คือ การมีและไม่มีซึ่งน้ำใจนักกีฬา

สนอง นพสงค์ (2526: 55) ได้ให้รายละเอียดในเรื่องนี้ว่า น้ำใจนักกีฬานั้นสอนให้ คนได้รู้จักรักหมู่คณะ ร่วมมือร่วมใจกัน รู้จักเคารพต่อกฎข้อบังคับ เชื่อฟังผู้ควบคุม ผู้ฝึก

สอนและผู้ตัดสิน สอนให้รู้จักทำงานประสานกันเป็นหมวดหมู่ รักความยุติธรรม เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว สอนให้รู้จักเป็นคนตัดสินใจได้ถูกต้อง ผู้ที่ประพฤติตนเป็นคนดังกล่าวจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา ซึ่งประกอบด้วย

1. เป็นผู้มีใจความเชื่อฟัง
 - 1.1 เป็นผู้ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของการเล่น เชื่อฟังคำตัดสิน
 - 1.2 ไม่ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับ และระเบียบที่ได้ตกลงกัน เชื่อฟังครู อาจารย์และผู้ฝึกสอน
 - 1.3 ทำตนให้เหมาะสมกับสังคม มีศีลธรรมอันดี หลีกเลียงอบายมุขทั้งหลาย
2. เป็นผู้มีใจกว้างขวาง
 - 2.1 ให้เกียรติคู่ต่อสู้และรู้จักให้อภัยคู่แข่ง
 - 2.2 รักใคร่กันดุจดาวดิลก มีสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติสาธารณะ นิยมยกย่องผู้กระทำความดี
 - 2.3 เป็นคนตรงไปตรงมา ประกอบอาชีพด้วยความมานะกล้าหาญต่อความจริง
3. เป็นผู้มีใจอารีเผื่อแผ่
 - 3.1 รู้จักบังคับยับยั้งชั่งใจ ไม่เยาะเย้ยถากถางอีกฝ่ายหนึ่ง
 - 3.2 เคารพ ยำเกรง ครู อาจารย์ รักหมู่รักคณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม เห็นประโยชน์ส่วนรวม กระทำตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
 - 3.3 เคารพและให้เกียรติแก่ผู้อาวุโส และผู้มีความรู้ ความชำนาญ
4. เป็นผู้รักความยุติธรรม
 - 4.1 เล่นดีที่สุด หน้าในเกม ไม่ใช้กลั่นแกล้งคู่แข่ง เล่นเต็มความสามารถ ไม่ว่าแพ้หรือชนะ ช่วยเหลือเมื่อคู่แข่งได้รับอุบัติเหตุต่าง ๆ
 - 4.2 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รักความจริง มีเหตุผล
 - 4.3 มีความเที่ยงธรรม มีธรรมในใจ ประกอบอาชีพสุจริต ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. เป็นผู้สุภาพอ่อนโยน

5.1 เล่นกีฬาตามกฎข้อบังคับของกีฬา เคารพให้อภัย และขอโทษคู่ต่อสู้เมื่อเกิดการรุนแรง ไม่แก้มือแข่งขัน

5.2 รู้จักเคารพและสุภาพเรียบร้อยต่อครู อาจารย์ ทำตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ได้ พุดจาไพเราะ ทำตัวเป็นที่รักของครู อาจารย์ และของเพื่อน ๆ ไม่คิดว่าตนพิเศษกว่าคนอื่น

5.3 รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่สำคัญตนผิด ไม่โอ้อวดสิ่งที่ตนประสบความสำเร็จ

6. เป็นผู้มีความกล้าหาญอดทน

6.1 ถือว่าการแพ้ชนะเป็นสิ่งธรรมดา เมื่อแพ้ก็ควรพิจารณาว่าแพ้เพราะอะไร ควรปรับปรุงอะไร ไม่ใช่โทษกรรมการหรือคู่แข่ง

6.2 มีความอดสาหัส ขยันหมั่นเพียรในการเล่าเรียน ในการเล่นก็เล่นเต็มกำลังความสามารถ

6.3 ประกอบการงานด้วยความมานะ อดทนเป็นที่สุด ถือคติการทำจริง ทำดี ชั่วตรง

จริยธรรมกับผู้ฝึกสอน

จริยธรรมของผู้ฝึกสอน หมายถึงการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ การมีคุณธรรม การสร้างค่านิยมแก่วิชาชีพของตัวผู้ฝึกสอน ซึ่งหมายถึงการถ่ายทอดคุณลักษณะดังกล่าวไปสู่ นักกีฬาและผู้เกี่ยวข้องด้วย

จริยธรรมของผู้ฝึกสอนมิใช้อยู่เพียงแต่การควบคุมลูกทีมให้ดำเนินการแข่งขันไปตามกฎกติกาเท่านั้น สิ่งที่สำคัญคือ การควบคุมให้ลูกทีมของตนเป็นนักกีฬาผู้รู้จักแสดงน้ำใจ อันสูงส่งต่อผู้เกี่ยวข้องกับการแข่งขันทั้งหมด เช่น คู่ต่อสู้ ผู้ฝึกสอนของทีมฝ่ายตรงข้าม กรรมการผู้ตัดสิน เจ้าหน้าที่จัดการแข่งขัน เพื่อนร่วมทีม เจ้าหน้าที่ประจำสนาม รวมทั้งผู้ชม และกองเชียร์ของทั้งสองฝ่ายด้วย ซึ่งบุคลิภาพเหล่านี้มิได้มีระบุไว้ในกฎกติกาหรือระเบียบการแข่งขันแต่อย่างใด นอกจากจะกำหนดไว้ในจิตใจของผู้ฝึกสอนผู้มีจริยธรรมเท่านั้น

ในปัจจุบันวงการกีฬาได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางทุกวงการชอบเล่นกีฬา และดูกีฬามากขึ้น ทำให้ความสนุกสนานและความบันเทิงเกิดมีขึ้นแก่ผู้เข้าร่วม ผลพลอยได้คือ

การพัฒนาทางกาย จิตใจและสังคมจึงติดตามมา ทำให้วัตถุประสงค์ของการเล่นกีฬาเปลี่ยนไป โดยหันไปเล่นกีฬาเพื่อมวลชน (Mass Sport) มากกว่ากีฬาที่มีความเป็นเลิศ (Top Sport) โค้ชหรือผู้ฝึกสอนต้องมองการณ์ไกลไปถึงว่า การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เยาวชนโดยเฉพาะผู้ใกล้ชิดที่สุด คือลูกทีม นั้น จะยังประโยชน์ให้แก่พวกเขาเพียงไร และในบั้นปลายจริยธรรมที่ผู้ฝึกสอนปลูกฝังจะทำให้เขาเหล่านั้นนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันกับคนหมู่มาก ก่อให้เกิดคุณค่าต่อตัวบุคคลและสังคมได้อย่างไร

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้วางหลักการเพื่อปฏิรูปการศึกษาไว้ส่วนหนึ่งว่า “ครูเป็นผู้ก่อให้เกิดเด็กมีการเรียนรู้และพัฒนาโดยรอบด้าน เป็นผู้มี คุณธรรม และจริยธรรม เช่นเดียวกับวิญญาณขี้มี้” ดังนั้นหน้าที่ของผู้ฝึกสอนก็เช่นเดียวกัน นอกจากจะเป็นผู้ก่อให้เกิดนักกีฬามีการเรียนรู้ และพัฒนาด้านต่าง ๆ แล้วก็ควรเน้นให้นักกีฬาเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกันไปด้วย พระมหาจำลอง สิริจินโท กล่าวว่า จริยธรรมของนักกีฬานั้นคือ

1. ถือความถูกต้องตามกฎหมายหรือกติกาเป็นสำคัญ
2. ไม่เห็นแก่ตัวและเอาเปรียบคู่แข่ง
3. รู้จักตนเองในสถานภาพแห่งความเป็นนักกีฬา
4. รู้จักควบคุมพฤติกรรมตนเองให้ตั้งอยู่ในคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา
5. มีความพอใจในความสามารถของตน
6. มีความเคารพในคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา
7. มีวิริยะ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดความสามารถในความเป็นนักกีฬา
8. ถือว่าการกีฬาเป็นการสร้างบุคลิกภาพทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
9. ตั้งใจให้การกีฬาเป็นนันทนาการทั้งแก่ผู้เล่นและผู้ชมกีฬา

ในแง่จริยธรรมสิ่งที่ผู้ฝึกสอนต้องมีอยู่ในการประพฤติปฏิบัติและต้องถ่ายทอดให้แก่ นักกีฬา และผู้เกี่ยวข้อง เจษฎา เจียรณัย (2530: 48) ได้สรุปไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. จริยธรรมส่วนบุคคล อันได้แก่
 - ความกตัญญูรู้คุณผู้อื่น
 - ความสุภาพนอบน้อม

- ความโอบอ้อมอารี
- ความละเอียดที่กระทำต่อผล
- ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ความกล้าหาญ
- ความอดทน
- ความอดกลั้น
- ความมานะพยายาม
- ความซื่อสัตย์
- ความสุขุมรอบคอบ
- ความเสียสละ
- ความรับผิดชอบในหน้าที่
- การควบคุมอารมณ์ให้แน่วแน่มั่นคง
- การรู้คุณค่าของการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ
- การเป็นผู้มีเหตุมีผล
- การรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
- การมีเซาว์ไหวพริบ
- การเป็นผู้มีระเบียบวินัย
- การรู้จักบังคับตนเอง
- การรักความยุติธรรม
- การมีมารยาทอันดีงาม
- การรู้จักเคารพขนบนิยม
- การใช้คำพูดที่ก่อประโยชน์
- การรู้จักพึ่งพาตนเอง
- การรู้จักประมาณความสามารถของตนและเพื่อนร่วมทีม
- การมีจิตใจเข้มแข็ง
- การมีแนวคิดกว้างขวาง

- การเป็นผู้นำที่ดี
- การเป็นผู้ตามที่ดี
- การตัดสินใจถูกต้องฉับไว
- การเป็นผู้รู้แพ้วฐานะ
- การรู้คุณค่าในการทำงานทั้งส่วนตัวและส่วนรวม
- การรู้คุณค่าของศิลปะการเคลื่อนไหว
- การรู้คุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่
- การรู้จักประหยัด อดออมเพื่อประโยชน์สูงสุด
- การเคารพและปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบการแข่งขัน ฯลฯ

2. จริยธรรมต่อบุคคล อันได้แก่

- การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
- การยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมทีม
- การเป็นผู้รู้จักให้ และรู้จักรับ
- การมีไมตรีต่อผู้อื่น
- การให้เกียรติผู้อื่น
- การรู้จักยกย่องชมเชย
- การรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน
- การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
- การมีความจริงใจต่อผู้อื่น
- การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ
- การเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ
- การประนีประนอม ประสานประโยชน์
- ความร่วมมือในหมู่คณะ
- ความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯลฯ

3. จริยธรรมต่อประเทศชาติ อันได้แก่

- ความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- ความสามัคคีของชนในชาติ
- ความรักชาติ
- ความรับผิดชอบต่อสังคม
- ความรักในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การเสียสละและอุทิศตนเพื่อประเทศชาติ
- การเคารพและสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- การรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีของชนในชาติ
- การเคารพกฎหมายบ้านเมือง
- การเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรมของชนในชาติ
- การรู้คุณค่า และสืบทอดศิลปะประจำชาติ
- การรักษาความสงบสุขของสังคม
- การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ
- การรู้จักประเพณีและวางตนในฐานะตัวแทนของชาติ
- การเผยแพร่ชื่อเสียงในทางที่ดีของประเทศชาติ ฯลฯ

ผู้เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดจริยธรรมของผู้ฝึกสอน

การถ่ายทอดจริยธรรมของผู้ฝึกสอนไปสู่ลูกกีฬานั้น มิใช่มีเพียงขอบข่ายเกี่ยวข้องอยู่แค่ตัวผู้ฝึกสอนกับนักกีฬาเท่านั้น เพื่อให้การถ่ายทอดเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ฝึกสอนจำเป็นต้องทำงานร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่าย ผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้มีส่วนช่วยที่จะให้งานทางด้านจริยธรรมของผู้ฝึกสอนประสบผลสำเร็จมากขึ้น เพราะฉะนั้น การถ่ายทอดจริยธรรมของผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกสอนควรทำงานร่วมกับบุคคลดังต่อไปนี้

1. ครู

ดังได้กล่าวแล้วว่า หน้าที่ของผู้ฝึกสอนก็เช่นเดียวกับหน้าที่ของครู เพราะฉะนั้น ความรับผิดชอบของผู้ฝึกสอนก็ควรถือเช่นเดียวกับความรับผิดชอบของครู และจริยธรรม

ของผู้ฝึกสอนก็ไม่แตกต่างไปจากจริยธรรมของครู เพื่อช่วยให้การถ่ายทอดจริยธรรมไปสู่ตัวเด็กหรือลูกทีมหรือนักเรียนทั้งหลายเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ฝึกสอนได้มีการพูดคุยวิเคราะห์วิจารณ์ ปรึกษาหารือกับครู โดยเฉพาะครูประจำชั้นของนักกีฬาแต่ละคน และในทางตรงกันข้ามผู้ฝึกสอนก็ต้องหาวิธีการที่จะชักจูงให้ครูเหล่านั้นสนใจที่จะมาพูดคุยวิเคราะห์วิจารณ์ปรึกษาหารือเรื่องเกี่ยวกับนักกีฬาของผู้ฝึกสอนด้วย เหมือนกับการนิทนาบว่าร้ายแต่เป็นความรับผิดชอบของผู้ฝึกสอนที่จะต้องหาวิธีการ และคำพูดที่เหมาะสมที่สุดในการสื่อสารกับครูผ่านไปสู่ตัวเด็กโดยที่ไม่เป็นการเสียหายต่อทุก ๆ คน และแสดงให้เห็นทั่วไปว่าผู้ฝึกสอนกระทำดังนี้ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อก่อประโยชน์สูงสุดในฐานะของผู้ฝึกสอนที่มีความเป็นครูอยู่ในตัวด้วย

2. ผู้ปกครอง

การพบปะพูดคุยวิเคราะห์วิจารณ์ตัวเด็ก หรือลูกทีม ระหว่างผู้ฝึกสอนกับผู้ปกครองของเด็กนั้น มีข้อยกเว้นพิเศษโดยไม่ถือว่าเป็นการนิทนาบว่าร้ายเด็ก แต่กลับถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อก่อประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย ผู้ปกครองที่สนับสนุนให้บุตรหลานเล่นกีฬา มักจะรู้สึกเป็นเกียรติและอบอุ่นใจที่ผู้ฝึกสอนให้ความสนใจสนทนากับเขา ให้ความเป็นห่วงเป็นใยบุคคลที่เขารัก และด้วยสามัญสำนึกของผู้ฝึกสอนก็ต้องรู้ได้ในทันทีว่าผู้ปกครองของเด็กย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ผู้ฝึกสอนให้ความสำคัญมาปรึกษาหารือกับเขา

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เรื่องสำคัญที่ผู้ฝึกสอนกับผู้ปกครองมักพูดจากันเสมอควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเหตุผล หรือความในใจของผู้ฝึกสอนในการกระทำบางอย่างซึ่งบางครั้งเพื่อให้ทีมเกิดประสิทธิภาพในการแข่งขัน ผู้ฝึกสอนอาจไม่ได้ชี้แจงกับเด็กโดยส่วนตัว ผู้ฝึกสอนอาจใช้โอกาสนี้แสดงเหตุผลต่อผู้ปกครองของเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจและถ่ายทอดเหตุผลไปสู่เด็กอีกทอดหนึ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์กว่า เช่น เหตุผลที่ทำไมผู้ฝึกสอนจึงไม่จัดให้เด็กคนนี้ลงสนามในนัดที่แล้ว เพราะการจัดตัวผู้เล่น ผู้ฝึกสอนเป็นผู้พิจารณาว่าใครคือผู้เหมาะสมที่สุด พร้อมทั้งสุดในวันแข่งขัน การจะให้ใครลงแข่งขันผู้ฝึกสอนย่อมมีเหตุผลเป็นของผู้ฝึกสอนเอง การต้องไปชี้แจงต่อลูกทีมทุกคนว่าคนนี้นั้นไม่ได้ลงแข่งเพราะอะไร เป็นสิ่งที่ควรอยู่ในใจ และเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นที่ผู้ฝึกสอนต้องกระทำ ซึ่งผู้เล่นหรือนักกีฬาที่ดี

มักจะเข้าใจบทบาทอันนี้ของผู้ฝึกสอน แต่สำหรับนักกีฬาบางคนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก ซึ่งความสามารถในการรู้จักวิเคราะห์และรับรู้เหตุผล ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ก็อาจไม่สบายใจ อาจรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ อาจไม่เข้าใจผู้ฝึกสอน ซึ่งมีผลไปถึงการมีความรู้สึกต่อต้าน ความรู้สึกไม่ยอมรับในที่สุด เป็นต้น ผู้ปกครองของเด็กจะช่วยชี้แจงเหตุผลการตัดสินใจของผู้ฝึกสอน รวมทั้งช่วยปลอบประโลม กระตุ้นให้เด็กเกิดความมานะพยายามขึ้นอีกได้ ถ้าผู้ปกครองเข้าใจตามที่ผู้ฝึกสอนชี้แจงหรือพูดคุยปรึกษาหารือด้วย ทั้งนี้และทั้งนั้นผู้ฝึกสอนต้องอาศัยคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และจิตวิทยาเข้าช่วยอย่างมากในการประกอบคำชี้แจง-ทางที่ดีผู้ฝึกสอนควรสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครองไว้ล่วงหน้าก่อนจะเป็นการดีกว่าที่จะไปกระทำเมื่อมีเหตุการณ์จำเป็นเกิดขึ้น เพื่อสร้างความคุ้นเคยความเป็นกันเอง ได้รู้จักใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้การกระทำทุกอย่างดูราบรื่นขึ้น

3. นักกีฬา

เด็กบางคน อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูที่บ้าน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก ดังนั้น ด้วยความเยาว์แห่งวัยเด็กจึงต้องหาที่พักพิงทางใจจากผู้อื่น สำหรับนักกีฬาผู้ที่เขาจะไว้น้ำใจเชื่อใจมากที่สุดก็คงได้แก่ ผู้ฝึกสอนเพราะจากเหตุผลข้างต้น เขาจะเกิดความเชื่อมั่นว่าบุคคลที่มีเหตุผล และจะให้คำปรึกษาแก่เขาได้ดีที่สุด มิใช่ผู้ปกครอง แต่คือผู้ฝึกสอนของเขานั้นเอง

ผู้ฝึกสอนที่ขาดประสบการณ์อาจภาคภูมิใจที่ลูกทีมให้ความไว้วางใจ มีปัญหาอะไรไม่ว่าจะเป็นเรื่องสำคัญ เป็นความลับหรือไม่ลับก็มาปรึกษาขอคำแนะนำหรือเล่าให้ฟังจนหมด ทำให้ผู้ฝึกสอนลืมหืม หรือมองเห็นแต่ความสำคัญของตัวเองเกินไปคิดว่าตนคือพ่อพระแม่พระของลูกทีม จนกระทั่งลืมนึกถึงวิธีแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกที่ควร หากผู้ฝึกสอนกระทำตัวเป็นที่ปรึกษาของลูกทีมไปเสียทุกเรื่อง ผลร้ายที่จะเกิดขึ้น คือ ผู้ฝึกสอนนั้นแหละที่จะเป็นผู้ทำลายจริยธรรมของผู้ฝึกสอนเอง เพราะการกระทำตัวเช่นนั้นของผู้ฝึกสอนยังทำให้เกิดความห่างเหินกันมากขึ้นในระหว่างตัวเด็ก และผู้ปกครองของเขา สิ่งที่ผู้ฝึกสอนควรทำอย่างยิ่ง คือ รักษาความลับของลูกทีม แต่ก็ไม่ควรละเลยที่จะทำตัวใกล้ชิดกับผู้ปกครองของเขา เรื่องราวปัญหาบางประการที่เด็กนำมาปรึกษา ผู้ฝึกสอนจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ทั้งนี้เพื่อร่วมมือกันแก้ไข ซึ่งขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้ฝึกสอนว่าควรเลือกและไม่

เลือกปัญหาใดเพื่อนำไปพบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง และสำหรับคำพูดที่ผู้ฝึกสอนควรใช้ในการให้คำปรึกษาแก่ลูกทีมมากที่สุด ก็คือ “ครูให้สัญญาว่าจะช่วยตัดสินใจ และหาทางออกที่ดีที่สุดให้เธอ”

4. ผู้บริหาร

ผู้บริหารทีมกีฬาโดยเฉพาะในบ้านเมืองเรา ถ้าพูดถึงผู้บริหารแล้วก็น่าจะนึกถึงครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งน้อยคนนักที่ผู้บริหารเหล่านี้จะมีพื้นฐานของนักพลศึกษา หรืออาจพูดได้อีกอย่างหนึ่งว่า ครูพลศึกษาที่ได้ขึ้นมาจนได้รับตำแหน่งผู้บริหารของโรงเรียนนั้นยังมีอยู่น้อยมาก เพราะฉะนั้น การที่จะคาดหวังว่าผู้บริหารควรต้องมีความเข้าใจในอุดมคติ และจริยธรรมของการกีฬาโดยลึกซึ้งนั้นคงเป็นไปได้ยาก และยิ่งเป็นผู้บริหารตามสถาบันเอกชนด้วยแล้วย่อมต้องปฏิบัติตามนโยบายของผู้ก่อตั้งเป็นหลัก นโยบายอันดับแรกของทุกสถาบันเอกชนก็คือ การเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อผลประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์สถาบันของตนอันเป็นหนทางนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลของการประกอบธุรกิจ ผู้บริหารประเภทนี้มักมีบทบาททางการกีฬาที่ไม่ใคร่เป็นที่ปรารถนาของผู้ฝึกสอนผู้มีจริยธรรมเท่าใดนัก เพราะผู้บริหารมักมอบหมายนโยบายการบริหารทีมให้แก่ผู้ฝึกสอนในลักษณะไม่ให้ความสำคัญหรือเรียกได้ว่าเป็นคำสั่งโดยตรงจากเบื้องบน ผู้ฝึกสอนเองก็จำใจปฏิบัติตามคำสั่งเพราะผู้ฝึกสอนอยู่ในฐานะลูกจ้างของสถาบัน ผู้ฝึกสอนต้องรับเงินเดือนจากสถาบัน ถึงแม้จะฝืนกับหลักการและปรัชญาของผู้ฝึกสอนก็ตาม อาทิเช่น การว่าจ้างนักกีฬา การดึงตัวนักกีฬา การซื้อตัวนักกีฬา และบางทีการโกงเพื่อให้สถาบันของตนมีทีมกีฬาที่แข็งแกร่งโดยไม่ต้องเสียเวลาในการสร้างทีม และทีมกีฬาของสถาบันเหล่านี้จะมีเอกลักษณ์คือ ผู้เล่นมักต้องฝึกหนัก โดยมีเป้าหมายเพื่อความเป็นเลิศเพียงประการเดียว โดยมีของรางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่จะได้รับเป็นเครื่องล่อใจอยู่ ซึ่งเป็นไปตามที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้กล่าวไว้ว่า “การแข่งขันกีฬาที่มุ่งเพื่อชัยชนะเป็นสำคัญ นักกีฬาจะมุ่งทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ เพื่อฝึกซ้อมและแข่งขันมากกว่ากิจกรรมอย่างอื่นในชีวิตประจำวันของตนเอง แม้แต่การศึกษาเล่าเรียนอันเป็นหน้าที่หลักที่จะต้องรับผิดชอบหรือชีวิตและอนาคตตนเองโดยตรงก็ตาม การกระทำเช่นนี้บางทีอาจจะเป็นความเห็นดีเห็นงามจากผู้บริหารด้วย จนบางครั้งทำให้มีความเข้าใจว่า ผู้ฝึกสอนและสถาบันใช้นักเรียน หรือ

นักศึกษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาชื่อเสียง และความดีความชอบให้แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงชีวิตและอนาคตของนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาเหล่านั้นเลย น้อยคนนักที่จะคิดถึงชีวิตและอนาคตของนักเรียนว่า จะเป็นอย่างไร นักกีฬาที่เป็นเพียงผู้ให้ความบันเทิงแก่ครู ผู้บริหาร ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง”

ผู้ฝึกสอนที่มีจริยธรรมและมีเป้าหมายที่จะถ่ายทอดจริยธรรมไปสู่ผู้เล่นก็คงพิจารณาตนเองในเรื่องหลักประกันการทำงานหรือความมั่นคงของวิชาชีพ โดยการยอมสละตำแหน่ง ยอมละทิ้งเงินเดือน ค่าจ้าง เพื่อเดินทางไปทำงานผู้ฝึกสอนตามอุดมคติในสถาบันอื่นต่อไป แต่สำหรับงานผู้ฝึกสอนในเมืองไทยมิใช่งานที่หาทำได้ง่าย จนบางครั้งผู้ฝึกสอนที่มีอุดมคติก็อาจจำต้องล้มเลิกอุดมคตินั้นไป เพื่อแลกเปลี่ยนกับตำแหน่งหน้าที่การงานซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน จวบจนกระทั่งผู้ฝึกสอนได้มาพบ หรือปฏิบัติงานอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บริหารที่เข้าใจบทบาท ความสำคัญของอุดมคติ และจริยธรรมของการกีฬา เมื่อนั้นผู้ฝึกสอนจึงมีโอกาสดำเนินการตามปรัชญาของตนอย่างเต็มที่ เท่าที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า อุดมคติและจริยธรรมทางการกีฬานั้นควรมีอยู่ และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งถือเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของทีมกีฬา โดยผ่านทางผู้ฝึกสอนสู่นักกีฬา

5. ผู้ฝึกสอนทีมอื่น

ผู้ฝึกสอนทีมอื่นในที่นี้ หมายความว่ารวมถึง ผู้ฝึกสอนทีมกีฬาประเภทอื่นในสถาบันเดียวกัน และผู้ฝึกสอนทีมกีฬาประเภทเดียวกัน หรือประเภทอื่นต่างสถาบันด้วยกัน ผู้ฝึกสอนแต่ละคนควรได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน มีการเสนอแนะวิธีการและเทคนิคในการถ่ายทอดจริยธรรม ซึ่งแต่ละคนต่างก็มีแนวทางที่ไม่เหมือนกัน พร้อมทั้งนำความรู้และข้อมูลที่ได้มารวบรวม เพื่อค้นหาวิธีการที่ดี และเหมาะสมที่สุด ในการถ่ายทอดจริยธรรมไปสู่ลูกทีมตามระดับแห่งความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะก่อประโยชน์อย่างยิ่งให้กับวงการกีฬาได้ทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้ฝึกสอนทุกคนต้องมีความเชื่อเป็นแนวทางเดียวกันว่ารางวัลที่ยิ่งใหญ่ของผู้ฝึกสอนมิใช่ออยู่ที่ชัยชนะของทีม แต่อยู่ที่การปลูกฝังและถ่ายทอดจริยธรรมให้แพร่ไปทั่วถึงในทีม

ต่างหาก ซึ่งจริยธรรมนี้ผู้ฝึกสอนทุกทีมควรปลูกฝังควบคู่หรือพร้อมไปกับการปลูกฝังทางด้านอื่น ๆ

สรุปแล้ว แนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ลูกทีมของผู้ฝึกสอนนั้น นอกจากผู้ฝึกสอนจะต้องใช้ความสามารถส่วนตัวพิจารณาประกอบการกระทำแล้ว ผู้ฝึกสอนต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับทีมกีฬา และนักกีฬาเป็นผู้ช่วยการที่ผู้ฝึกสอนได้พบปะพูดคุย ได้สร้างสัมพันธ์ไมตรีกับบุคคลเหล่านั้น เป็นโอกาสทองของผู้ฝึกสอนที่จะสอดแทรกจริยธรรม หรือฝากฝังจริยธรรมโดยที่เขาเหล่านั้นรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว เพื่อให้เป็นฐานหรือแหล่งที่ตั้งในการปฏิบัติการถ่ายทอดจริยธรรมของผู้ฝึกสอนต่อ ๆ ไป เปรียบได้กับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงใช้ผู้สืบทอดศาสนา คือ พระสงฆ์ เป็นสื่อในการเผยแพร่นั้นเอง